Just enough

Productwijzer

Welke AI-tool scoort het minst slecht?

Ethische selectie van AI-tools voor organisaties

WHITEPAPER

INHOUD

INTRODUCTIE

Past je AI-aanbieder bij de waarden van je organisatie? 3

DE BEDRIJVEN ACHTER AI

Even machtig als staten 4

VERANTWOORDING

Hoe beoordeelt Just Enough? 5

AI-TOOLS BEOORDEELD

De AI-tools van de big tech scoren niet boven de 2,0 6

Uitgelicht: ChatGPT (OpenAI) 7

Uitgelicht: GreenPT 8

TOELICHTING

Klimaat 9

Werknemers in de keten 10

Privacy 11

Banden met legers en de wapenindustrie 12

Banden met repressieve regimes 12

AI-BELEID

Integreer ethiek en duurzaamheid in het AI-beleid van je organisatie 13

Deze op de cover afgebeelde prent van Pieter van der Heyden, (1567-1600) is gebaseerd op het schilderij Het Luilekkerland van Pieter Bruegel de Oudere en verbeeldt een land waarin alles vanzelf gaat en niets meer moeite kost. Een half opgelepeld eitje rent rond op pootjes, een varken is al aangesneden en een kip legt zich gebraden en al terneer op een bord. George Orwell noemt in zijn essay Can Socialists Be Happy? het tafereel een illustratie van 'The emptiness of the whole notion of an everlasting "good time".' Het is een treffende illustratie van de utopische verwachtingen die we soms hebben van AI én de leegheid van een leven dat is ontdaan van alles dat moeite kost, oftwel, van menselijkheid.

INTRODUCTIE

Past je AI-aanbieder bij de waarden van je organisatie?

Aanleiding

Het gebruik van AI in organisaties lijkt een no-brainer. Het belooft bestaande processen beter en sneller uit te voeren dan dat mensen ooit kunnen. Echter, ondanks dat sommige resultaten van AI indrukwekkend zijn, lijkt AI die belofte niet werkelijk te kunnen inlossen.[1]

Ondertussen is de vraag meestal niet óf we een AI-tool moeten gebruiken, maar wélke. Voorafgaand aan de keuze voor een AI-tool wordt deze door een IT-beheerder beoordeeld op aspecten als functionaliteit, prijs en integratiemogelijkheden.

Minder aandacht krijgt de vraag of de aanbieder past bij de waarden van de organisatie: welke last legt het bedrijf achter de AI-tool op mens en aarde met haar activiteiten? Hoe gaat ze om met haar werknemers? Is ze transparant over haar CO2-uitstoot en andere manieren waarop ze beslag legt op de natuurlijke leefomgeving. Worden haar diensten beschikbaar gesteld voor militaire doeleinden of zelfs misdaden tegen de menselijkheid? Een waardengedreven organisatie weegt ook deze vragen mee in de keuze voor een AI-tool. Die keuze is namelijk beslist niet onschuldig.

Welke last legt het bedrijf achter de AI-tool op mens en aarde met haar activiteiten?

Dit whitepaper geeft antwoord op bovenstaande vragen en heeft de beoordeelde AI-tools daarvoor een cijfer toegekend. Daarmee biedt Just Enough een handreiking om ethische en duurzame aspecten expliciet mee te wegen in het AI-beleid van je organisatie.

Doelgroep

IT-beheerders, CISO's, inkoopafdelingen en beleidsmakers die verantwoordelijk zijn voor de selectie van AI-tools binnen hun organisatie (mkb, overheid, non-profit, onderwijs).

Bronnen

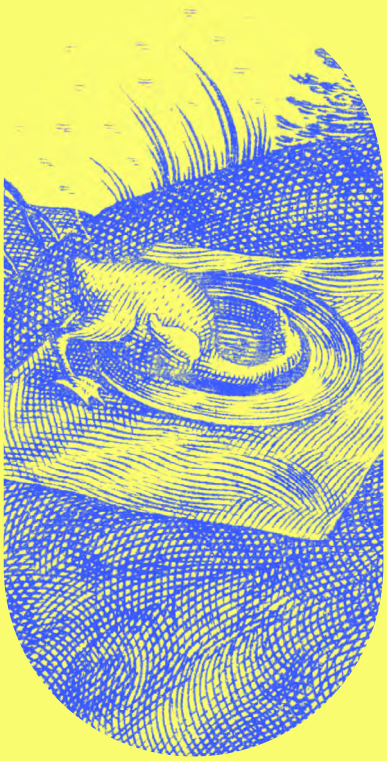
[1] https://www.theguardian.com/technology/2026/oct/13/ai-companies-rushed-workers-fallout

DE BEDRIJVEN ACHTER AI

Even machtig als staten

De ontwikkeling van LLM's wordt gedomineerd door een handjevol Chinese en Amerikaanse big tech-bedrijven, die zo langzamerhand even machtig zijn als staten. Ze doen nauwelijks aan zelfregulering en proberen politici te beïnvloeden door middel van lobbying en donaties. Ze proberen elkaar allemaal de loef af te steken, waarbij het snel op de markt brengen van de nieuwste producten gaat boven veiligheid of verantwoord handelen. Gelukkig zijn er in toenemende mate Europese alternatieven beschikbaar die laten zien dat deze manier van handelen niet de enige manier van werken is.

AI-TOOL	EIGENAAR	LAND VAN VESTIGING
ChatGPT	OpenAI OpenAI Foundation Microsoft	Verenigde Staten
Claude	Anthropic	Verenigde Staten
Copilot	Microsoft	Verenigde Staten
DeepSeek	Ningbo Chengen Enterprise	China
Euria	Infomaniak	Zwitserland
Gemini	Google	Verenigde Staten
GreenPT	GreenPT	Nederland
Grok	SpaceXAI	Verenigde Staten
Vibe (Le Chat)	Mistral AI	Frankrijk
Lumo AI	Proton Foundation	Zwitserland
NotebookLM	Google	Verenigde Staten
Perplexity	Perplexity AI	Verenigde Staten
Thaura	Thaura	Duitsland
aXI	SpaceXAI	Verenigde Staten

Just enough

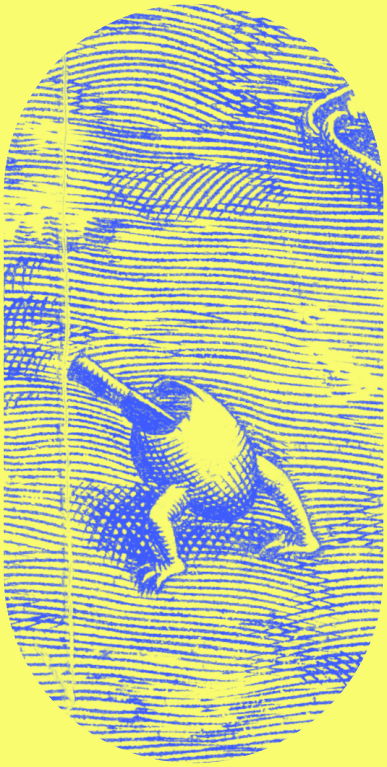
VERANTWOORDING

Hoe beoordeelt Just Enough?

De beoordelingen zijn gebaseerd op informatie van de Britse organisatie Ethical Consumer, waarmee Just Enough een exclusieve samenwerking heeft. Just Enough heeft het onderzoek van Ethical Consumer aangevuld met beoordelingen van Euria en GreenPT.

We hebben de volgende duurzame en ethische onderwerpen in onze beoordeling meegenomen.

- Klimaat
- Impact op werknemers in de keten
- Bedrijfsethiek
- Privacy
- Belastingmoraal
- Banden met legers en de wapenindustrie
- Banden met repressieve regimes

Sommige onderwerpen maken standaard onderdeel uit van onze beoordeling, anderen, zoals Privacy, zijn specifiek voor AI-tools en andere software waar privacygevoelige gegevens worden verwerkt.

Voor meer informatie over naar welke aspecten we precies kijken per onderwerp: zie pagina 7 en 8. Daar zoomen we bij twee AI-tools in op de verschillende onderwerpen die hun score hebben bepaald.

Het onderzoek vindt plaats door informatie te analyseren die het bedrijf zelf aanbiedt alsmede informatie die door externe bronnen wordt aangeboden. Ook wordt er in sommige gevallen een vragenlijst verstuurd aan de bedrijven om hen de gelegenheid te bieden om zelf informatie aan te leveren.

De score komt tot stand door per onderwerp aan verschillende aspecten punten toe te kennen. De eindscore wordt berekend door het totaal aantal behaalde punten te delen door het aantal onderwerpen, in dit geval 7. Bij een aantal aspecten worden minpunten gegeven. In dat geval is een score van 0 punten de best mogelijke score. Je herkent deze vragen door een * achter de toegekende punten.

Je vindt hier meer informatie over onze methode van beoordelen.

AI-TOOLS BEOORDEELD

De AI-tools van de big tech scoren niet boven de 2,0

De belangrijkste conclusie die we na het onderzoek kunnen trekken is dat de populaire AI-tools van de big tech niet hoger scoren dan een 2,0. Toch blijkt uit de statistieken dat ChatGPT verreweg het meest wordt gebruikt.[1] Organisaties die maatschappelijk verantwoord willen ondernemen doen er goed aan hun keuze voor een AI-tool opnieuw te bekijken.

Je kunt de beoordeling hier online bekijken

[1] https://gs.statcounter.com/ai-chatbot-market-share/all/netherlands/#monthly-202510-202609

	Klimaat	Werknemers in de keten	Bedrijfsethiek	Privacy	Belastingmoraal	Banden met legers en wapenindustrie	Banden met repressieve regimes	Totaalscore
Euria	9	7	8	9	7	9	9	**8,4**
Thaura	2	8	5	10	10	10	10	**7,9**
GreenPT	3	10	7	8	10	8	8	**7,7**
Lumo	1	3	10	10	10	8	6	**6,9**
Vibe (voorheen Le Chat)	2	10	0	4,5	10	0	7	**4,8**
Perplexity	0	7	0	0,5	10	4	8	**4,2**
DeepSeek	1	1	1	2	10	0	8	**3,1**
Claude	0	5	0	3,5	0	1	4	**1,9**
Grok	0	0	0	0	5	0	3	**1,1**
xAI	0	0	0	0	5	0	3	**1,1**
ChatGPT	0	2	0	3,5	0	0	2	**1,1**
Gemini	0	0	0	0	0	0	0	**0**
NotebookLM	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Copilot	0	0	0	0	0	0	0	**0**

AI-TOOLS BEOORDEELD **UITGELICHT**

ChatGPT (OpenAI)

1,1

Het onderzoek naar ChatGPT en het moederbedrijf OpenAI is uitgevoerd in april 2026 door onze partnerorganisatie Ethical Consumer. We hebben dit onderzoek uitgelicht vanwege ChatGPT's enorme marktaandeel in combinatie met haar slechte score.

Klimaat	**0/10**
Niet betrokken bij winning fossiele brandstoffen	1
Voert geen beleid om over te stappen op alternatieven met minder uitstoot	0
Rapporteert niet over CO_2-emissies	0
Geen doelstellingen geformuleerd voor reductie CO_2-emissies	0
Toont niet voldoende aan dat haar Scope 3-emissies over het geheel genomen afnemen	-1
Tenminste 2 kritische publicaties door derden	-5

Bedrijfsethiek	**0/10**
Geen coöperatie, non-profit organisatie, sociale onderneming, gedeeltelijk in eigendom van werknemers, of B-corp (de aanwezigen OpenAI Foundation kreeg kritiek vanwege liefdadigheidsmisbruik/impact-washing)	0
Biedt geen sociaal of ecologisch alternatief in branche	0
Geen beleid inzake beloningsverhoudingen	0
Geen transparantie over salaris van bestuurders	-1
Niet gecertificeerd voor uitbetaling leefbaar loon	0
Wel op de lijst van lobbygroepen van Ethical Consumer	-1
Betrokken bij militaire activiteiten	-1
Betrokken bij ontwikkeling kernwapens	-1
Onderworpen aan significante boycot (QuitGPT)	-2

Privacy	**3,5/10**
Privacy op bedrijfsniveau ▶ Gebruikt gebruikersgegevens niet voor doelgerichte of gedragsgerichte reclame en marketing. ▶ Gebruikt gebruikersgegevens om AI-systemen te trainen of te verbeteren ▶ Externe kritiek rondom beveiliging medische gegevens in ChatGPT Health	5
Privacy AI-tool ▶ Risico op misbruik door opslag van inhoud van chats ▶ Geen transparantie of externe controle mogelijk vanwege ontbreken open-source toegang	-1,5

Banden met repressieve regimes	**2/10**
Voorziet Israëlische leger van technologie om inlichtingen, onderschepte communicatie en surveillance te doorzoeken tijdens haar aanvallen op Gaza	-8*

** In dit dossier komen de punten tot stand door gevonden feiten in mindering te brengen op 10 punten.*

Banden met leger en wapenindustrie	**0/10**
Beleid verbiedt geen samenwerking met het leger	0
Contracten met leger en wapenfabrikanten ▶ Heeft geen controle over het gebruik van haar technologie voor militaire toepassingen ▶ Derden schrijven dat het contract toestaat dat de technologie gebruikt mag worden voor massabewaking van Amerikanen en de inzet van autonome wapens	-2

Belastingmoraal	**0/10**
Niet Fair Tax-geaccrediteerd	0
Verschillen in oprichting- en vestigingsplaats doen geheimhoudingsjurisdictie en belastingontwijkingsstrategie vermoeden	0

Werknemers in de keten	**2/10**
Dienstverlener zonder eigen fysieke productie	3
De gedragscode voor leveranciers voldoet niet aan alle ETI-standaarden: ▶ Betaalt niet standaard een leefbaar loon ▶ Er wordt niet standaard een vast dienstverband aangeboden	1
Gedragscode breder toegepast dan enkel op Tier 1-leveranciers	1
Werknemersgedreven monitoring in de toeleveringsketen niet ondersteund	0
Transparant over haar Tier 1-leveranciers	2
Rechten en arbeidsomstandigheden van werknemers in de toeleveringsketen niet actief bevorderd	0
Externe kritiek ▶ Gepubliceerde brief (ex)werknemers over ontoereikende toezichtsmechanismen en het ontbreken van klokkenluidersbescherming ▶ Onderzoek toont dat ChatGPT is gebouwd ten koste van onderbetaalde en psychologisch uitgebuite medewerkers	-5

GreenPT

7,7

Het onderzoek naar GreenPT is uitgevoerd in september 2026. We hebben dit onderzoek uitgelicht vanwege GreenPT's goede score in combinatie met het feit dat het een Nederlands bedrijf betreft.

Klimaat	3/10
Niet betrokken bij winning fossiele brandstoffen	1
Enkele eigenschappen die koolstofimpact verminderen: datacenters draaien op hernieuwbare energie, kleinere modellen en compressie/kwantisatie verlagen verbruik per vraag met 20-30%, gemiddeld verbruik energie (PUE) en water (WUE) beduidend lager dan sectorgemiddelde	1
Rapporteert niet over CO_2-emissies	0
Geen doelstellingen geformuleerd voor reductie CO_2-emissies	0
Heeft belangrijkste klimaateffecten in kaart gebracht: energie- en waterverbruik datacenters en in gebruik AI. Onderneemt actie om effecten te verminderen door keuze van datacenters, optimalisatie van modellen, gebruik van kleinere modellen	1
Geen significante en gerenommeerde kritiek van derden met betrekking tot haar klimaatbeleid	0*

Bedrijfsethiek	7/10
Betaalt een leefbaar loon aan haar medewerkers	1
Geen coöperatie, non-profit organisatie, sociale onderneming, gedeeltelijk in eigendom van werknemers, of B-corp	0
Biedt een sociaal of ecologisch alternatief in de markt waarin zij opereert: een duurzaam en privacy-vriendelijk AI-alternatief op Europese infrastructuur (Frankrijk en Finland), met real-time transparantie over energieverbruik per chat	3
Geen beleid inzake beloningsverhoudingen	0
Salaris van bestuurders niet openbaar maar minder dan 1 miljoen	0*
Op basis van vestiging en productie in Nederland worden punten toegekend voor het betalen van een leefbaar loon	1
Niet op de lijst van lobbygroepen van Ethical Consumer	0*
Niet actief in controversiële sectoren (wapens en militaire leveringen, mijnbouw en fossiele brandstoffen, kernenergie en kernwapens)	2
Niet onderworpen aan significante boycot	0*

Banden met leger en wapenindustrie	8/10
Heeft geen beleid dat werken met het leger verbiedt	0
Geen directe relatie met het leger	8
Geen significante en gerenommeerde kritiek van derden gevonden met betrekking tot de relatie met het leger of de wapenindustrie	0*

Privacy	8/10
Gevestigd in Nederland, dat voldoet aan de GDPR (AVG)	2
Gebruikt gebruikersgegevens niet voor doelgerichte of gedragsgerichte reclame en marketing	3
Gebruikt gebruikersgegevens niet om AI-systemen te trainen of te verbeteren	2
Biedt meerdere afzonderlijke diensten die aan één gebruikersaccount zijn gekoppeld	0
Geen (significante en gerenommeerde) kritiek van derden met betrekking tot digitale privacy	2
Specifiek voor AI-aanbieders	
Gebruikt gebruikersgesprekken niet om AI-modellen te trainen	0*
Bewaart gebruikersgesprekken maximaal 12 maanden als gebruikersgeschiedenis, tenzij de gebruiker de gesprekken eerder verwijdert	-1
Gebruikersgegevens zijn versleuteld tijdens transport en opslag. Er wordt geen claim gedaan dat dit zero-access of zero-knowledge versleuteling betreft	0
Stelt niet alle modellen beschikbaar als open source	0

Banden met repressieve regimes	8/10
Niet aangewezen door BDS als doelwit van een campagne, en wordt niet genoemd in rapporten over medeplichtigheid aan misdaden tegen de menselijkheid	0
Aandeelhouders staan niet op de lijst met medeplichtige bedrijven (opgesteld door Ethical Consumer)	0
Geen beleid gepubliceerd waarin wordt gesteld dat het niet samenwerkt met in Israël gevestigde organisaties, instellingen of bedrijven, noch met die in nederzettingen	-2
** In dit dossier komen de punten tot stand door gevonden feiten in mindering te brengen op 100 punten.*	

Belastingmoraal	10/10
Niet Fair Tax-geaccrediteerd	0
Niet geregistreerd in belastingparadijzen	10
Geen minderheidsaandeelhouder die is geregistreerd in een belastingparadijs	0*
Geen significante en gerenommeerde kritiek van derden met betrekking tot belastingontwijking	0*

Werknemers in de keten	10/10
Dienstverlener zonder eigen fysieke productie	80
Geen leveranciersgedragscode	0
Publiceert gegevensverwerkers op website, andere leveranciers worden niet gepubliceerd	10
Hanteert goede betalingspraktijken, doet geen uitspraken over de relaties met haar leveranciers	20
Geen (significante en gerenommeerde) kritiek van derden met betrekking tot transparantie in de toeleveringsketen	0*

Boycot-campagne: QuitGPT

QuitGPT is een boycot-campagne die in de VS is ontstaan en mensen oproept om het gebruik van ChatGPT te stoppen vanwege zorgen over militaire toepassingen, surveillance en autoritaire trekjes van het bedrijf. De campagne wijst specifiek op overeenkomsten tussen OpenAI, het bedrijf achter ChatGPT, en het Pentagon en rapporteren dat de tool wordt gebruik door ICE (de beruchte Amerikaanse immigratiedienst). QuitGPT benadrukt ook de politieke banden van het bedrijf, waaronder zeer hoge donaties door OpenAI-president Greg Brockman en zijn vrouw aan MAGA Inc. in 2025, naast een donatie van $1 miljoen door CEO Sam Altman aan Trumps Inaugural Fund van 2025. Brockman en Altman schijnen 25 keer hogere donaties gedaan te hebben aan Trump dan enig ander groot AI-bedrijf, terwijl ze tegelijkertijd lobbyen tegen strengere AI-regulering.

TOELICHTING

Klimaat

De milieukosten van AI worden vaak versluierd doordat het gepresenteerd wordt als een digitale dienst zonder impact. In werkelijkheid wordt voor iedere toepassing van AI door medewerkers data verwerkt door datacenters die een groot beslag leggen op energie, water, land, en grondstoffen. Wat bedrijven hieraan proberen te doen blijft grotendeels onduidelijk. Enkel Euria scoort hiervoor 9 punten, maar de rest blijft daar ver bij achter.

Omdat datacenters dag en nacht in bedrijf zijn en steeds grotere modellen trainen en draaien, verbruiken ze grote hoeveelheden elektriciteit. In 2024 verbruikten datacenters in Nederland 4,2% van het totale electriciteitsverbruik, gelijk aan het verbruik van bijna 2 miljoen woningen.[1] Verwacht wordt dat dit verbruik sterk zal stijgen naarmate AI steeds meer gebruikt wordt. Veel van deze stroom zal geleverd worden door het openbare net, dat in Nederland toch al onder druk staat.[2] Bovendien zal dit gepaard gaan met zeer veel CO_2-uitstoot. In de VS is de uitschakeling van kolencentrales vertraagd door de grotere vraag door AI.[3]

Het koelen van datacenters vereist enorme hoeveelheden zoet, schoon water, dat meestal onttrokken wordt aan openbare watervoorraden.[4] Huishoudens zullen mogelijk meer moeten gaan betalen voor water omdat waterbedrijven hogere kosten moeten maken om aan de toegenomen vraag te voldoen. Ook de landbouw, lokale ecosystemen en bredere economische stabiliteit kunnen meer onder druk komen te staan.

Datacenters nemen ook veel grond in beslag. Zogenaamde hyperscale datacenters kunnen wel 10 hectare grond beslaan (± 13 voetbalvelden).[5] En er worden er steeds meer gebouwd.

De inrichting van datacenters vraagt om enorme hoeveelheden hardware dat ook allemaal geproduceerd moet worden. De vraag naar geheugenchips vanuit AI-bedrijven is zo groot, bijvoorbeeld, dat de prijs van deze chips sterk is gestegen.

Bronnen

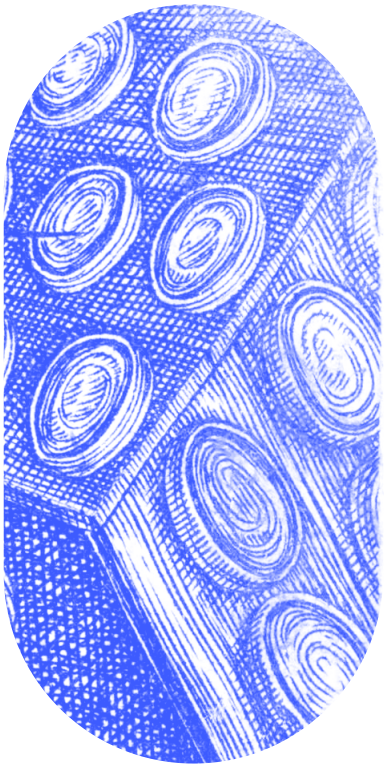
[1; 4] https://nos.nl/artikel/2594650-ongeveer-45-datacenters-gebruiken-net-zo-veel-stroom-als-1-9-miljoen-woningen

[2] https://nos.nl/collectie/13871/artikel/2610933-datacenter-stapt-naar-rechter-om-stroom-aansluiting-of-dwangsom

[3] https://savethe.ai/coal/

[5] https://edition.cnn.com/2026/03/30/climate/data-centers-are-having-an-underrported

Just enough

TOELICHTING

Werknemers in de keten

AI is mogelijk door de inspanningen van vele duizenden slecht betaalde werknemers in het mondiale Zuiden met onzekere arbeidscontracten. Ze schonen de datasets op en voorzien ze van aantekeningen om het model verder te trainen. Ze beoordelen ook de uitvoer en controleren of de systemen schadelijke of onjuiste reacties produceren. Zonder deze arbeid zouden veel van de populairste AI-tools van vandaag simpelweg niet functioneren. Recent onderzoek heeft aangetoond dat grote big tech-bedrijven zoals Amazon, Google, Meta, Microsoft en Nvidia dit werk uitbesteden aan tientallen onderaannemers, waardoor ze zelf de verantwoordelijkheid voor eventuele slechte arbeidsomstandigheden kunnen afschuiven.[1] Door strakke deadlines, prijsdruk en plotselinge contractannuleringen kunnen werknemers van de ene op de andere dag zonder werk komen te zitten. In sommige gevallen zijn AI-bedrijven onmiddellijk van onderaannemer gewisseld nadat werknemers succesvol campagne voerden voor een hoger loon.

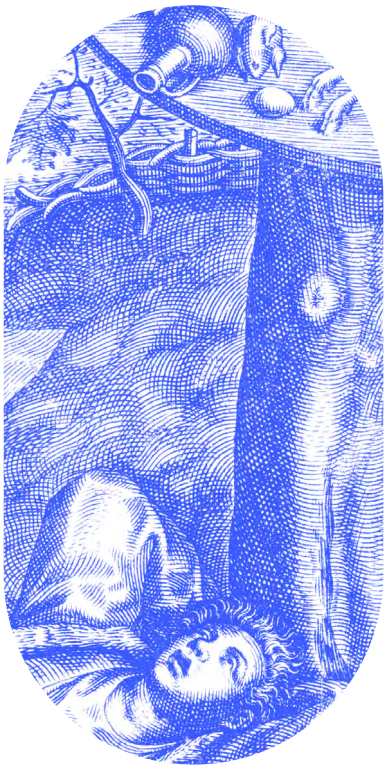
De menselijke tol van dit systeem werd wereldwijd zichtbaar door rapportages over de ontwikkeling van ChatGPT door OpenAI.[2] Om de modellen minder toxisch te maken, heeft het bedrijf de taak van contentmoderatie uitbesteed aan Keniaanse werknemers in dienst van Sama, een Amerikaans bedrijf. Werknemers verdienen volgens rapporten vaak minder dan 2 euro per uur om materiaal met daarin bijvoorbeeld grafisch geweld, seksueel misbruik en zelfbeschadiging te bekijken en te beoordelen. Dit leidde bij sommige van hen tot blijvende psychische schade.

Onderzoek heeft ook aangetoond dat werknemers in landen als Kenia en de Filipijnen vaak aanzienlijk slechtere omstandigheden ervaren dan werknemers die vergelijkbare taken uitvoeren in het mondiale Noorden, ondanks dat zij voor dezelfde AI-tools dezelfde werkzaamheden verrichten.

Bronnen

[1] https://www.somo.nl/big-tech-sets-unfair-terms-and-conditions-for-ai-data-workers-globally/

[2] https://time.com/6247678/openai-chatgpt-kenya-workers/

TOELICHTING

Privacy

AI-tools kunnen privacy niet echt garanderen.[1] E-mail of chats tussen mensen kan versleuteld zijn, maar AI moet onze vragen kunnen 'lezen' om antwoord te kunnen geven. In 2024 nam de EU de AI Act aan, die transparantieregels bevat voor het openbaar gebruik van AI, individuen rechtsbescherming biedt en schadelijke praktijken verbiedt zoals onbewuste manipulatie, uitbuiting van kwetsbare groepen, en (biometrische) stereotypering. Zo moet met AI gemaakt materiaal een label krijgen.[2] In 2025, voordat de wet van kracht was geworden, stelde de Europese Commissie wijzigingen voor die de implementatie zouden vertragen tot eind 2027 en het makkelijker zouden maken om datasets voor AI-training te gebruiken zonder uitdrukkelijke toestemming. De Commissie verklaarde dat deze veranderingen nodig waren om de EU concurrerend te houden op het gebied van AI. Critici omschrijven dit als toegeven aan big tech. Amnesty International is bezorgd dat de voorgestelde wijzigingen een voorbode zijn van meer verslechteringen, bijvoorbeeld het uitkleden van andere wetten zoals de Digital Services Act (DSA) en de Digital Markets Act (DMA) die burgers beschermen tegen de invloed van big tech.[3]

De Europese Commissie stelde wijzigingen voor die het makkelijker zouden maken om datasets voor AI-training te gebruiken zonder uitdrukkelijke toestemming.

AI wordt ook op grote schaal ingezet om burgers in de gaten te houden en internetcensuur te plegen in tal van landen, waaronder het VK, de VS en China. Amerikaanse bedrijven als Palantir en Babel Street spelen hierin een belangrijke rol.

Lumo en Thaura krijgen de maximale score voor privacy. Euria en GreenPT scoren ook hoog, respectievelijk 9,0 en 8,0. Vibe (voorheen LeChat) scoort redelijk met een 4,5. Alle andere scoren slecht tot zeer slecht.

Bronnen

[1] https://www.live-agent.nl/blog/chatbot-safety-what-are-the-risks/

[2] https://tweakers.net/reviews/15100/jouw-realistische-ai-plaatje-op-linkedin-moet-vanaf-zondag-een-label-krijgen.html

[3] https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2026/04/eu-simplification-laws/

TOELICHTING

Banden met legers en de wapenindustrie

Volgens het Stockholm International Peace Research Institute[1] zijn grote AI-aanbieders niet langer tegen het militaire gebruik van hun systemen. Dit betekent dat de gigantische bedragen voor ontwikkeling en training van LLM's en de bouw en exploitatie van datacenters nu deels uit militaire fondsen worden gefinancierd.[2] Dit alles met het doel om de 'AI-wedloop' te winnen: welk bedrijf of bedrijven blijven overeind en gaan uiteindelijk geld verdienen aan AI?

Bijna alle AI-aanbieders die we hier bespreken, hebben banden met strijdkrachten of de wapenindustrie. Google heeft zijn beleid gewijzigd van de belofte om geen schade aan te richten naar het standpunt dat in een veranderende wereld, AI de nationale veiligheid moet beschermen. OpenAI (eigenaar van ChatGPT) verwijderde begin 2024 stilletjes een verbod op het gebruik van haar producten voor militair gebruik en oorlogsvoering. In februari 2026 tekende het bedrijf een overeenkomst die het Amerikaanse Ministerie van Defensie toestaat om haar AI-tools te gebruiken voor 'alle rechtmatige doeleinden'. Topman Sam Altman gaf privé toe dat het bedrijf niet kan controleren hoe het Pentagon haar systemen inzetten nadat toegang was verleend.

Alleen Thaura verklaart expliciet geen militaire opdrachten aan te nemen en krijgt dus de maximale score in deze categorie. Euria, GreenPT en Proton hebben geen banden met strijdkrachten of de wapenindustrie, maar hebben geen beleid op dit gebied en krijgen daarom 8 punten. Perplexity krijgt 4 punten en Claude 1. Alle andere bedrijven scoren 0.

Bronnen

[1] https://www.sipri.org/commentary/topical-backgrounder/2026/mapping-military-ai-industry
[2] https://www.tomshardware.com/tech-industry/big-tech/big-techs-ai-spending-plans-reach-725-billion

Banden met repressieve regimes

Veel van de bedrijven met de laagste scores in deze categorie hebben directe contracten met de staat Israël of voeren projecten uit voor militaire opdrachtgevers. Zowel Microsoft als Google scoren hierop 0 punten. Beide leveren cloud- en AI-diensten aan het Israëlische leger. Daarentegen scoort Thaura hier maximaal (10) omdat het verklaart dat het geen producten zal afnemen van bedrijven en organisaties die in Israël zijn gevestigd en daar ook niet mee zal samenwerken. Lumo AI scoort punten voor donaties aan Palestijnse hulporganisaties en het beheren van een Palestijnse VPN voor een vrije uitwisseling van informatie in Palestina.

AI-BELEID

Integreer ethiek en duurzaamheid in het AI-beleid van je organisatie

Heeft jouw organisatie al beleid op het gebied van het gebruik van AI? We willen met deze whitepaper een handreiking doen om duurzame en ethische aspecten mee te laten wegen in de richtlijnen voor AI-gebruik in jouw organisatie.

In de meeste beleidsstukken rondom het AI-gebruik zijn vaak de volgende onderwerpen opgenomen:

- Toegestane toepassingen voor AI-gebruik
- Niet toegestane toepassingen voor AI-gebruik
- Regels met betrekking tot verantwoording afleggen en transparantie over AI-gebruik

De keuze voor een AI-aanbieder en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen ontbreken vaak in beleidsstukken. Het kan zijn dat werknemers hierin vrij worden gelaten of dat er organisatiebreed al een abonnement is afgesloten.

Just Enough pleit ervoor om de keuze voor een AI-aanbieder en de overwegingen daarbij wél expliciet op te nemen in beleidsstukken. Die keuze is zoals hierboven al aangegeven keuze namelijk beslist niet onschuldig. Waar sommige organisaties vanwege zorgen rondom authenticiteit en schrijverschap het gebruik van AI afraden, zoals recent De Groene Amsterdammer, wijst Just Enough op de volgende aspecten die in veel gevallen inherent is aan de sector:

- Milieubelasting: de ecologische impact van AI-diensten is groot, met name bij beeld- en videobewerking en bij gebruik van intensievere modellen, zoals Claude, Mistral en 'reasoning modellen'
- De gevaren van AI in de richting van technofeodalisme (behelst onder andere dat ze gebaseerd zijn op grootschalige dataroof van auteurs en andere creatieve makers) en de grootschalige vernietiging van vrijheid en menselijkheid
- Mogelijke uitbuiting van werknemers in de keten
- Gebrek aan transparantie

Gebruik van AI houdt dit systeem en de problemen ervan in stand.

Mogelijke beleidslijn voor het kiezen van een AI-tool

Overweeg om onderstaande of soortgelijke richtlijnen op te nemen in je beleidsdocument voor het gebruik van AI-tools:

- We gebruiken alleen AI indien echt nodig
- We maken geen gebruik van AI-diensten van aanbieders die bijdragen aan technofascisme, we kiezen waar mogelijk voor ethische AI-aanbieders
- Bij het beoordelen van AI-tools is het uitgangspunt om te kiezen voor aanbieders die in de productwijzers van Just Enough en Ethical Consumer een voldoende scoren
- Een ethische productieketen en een goede prijs-kwaliteitsverhouding mogen in productafwegingen niet tegen elkaar uitgespeeld worden, laat staan dat prijs-kwaliteitsverhouding de ethische afweging mag domineren

Brancheorganisatie voor NGO's, Partos, heeft recent een zeer complete AI-handreiking opgesteld die zeer de moeite waard is om te raadplegen.

Aanbevolen aanbieder

Als je toch AI wilt gebruiken, scoren Euria, Thaura, GreenPT en Lumo veel beter dan de andere. Euria heeft als voordeel dat het onderdeel is van een grotere suite van Infomaniak, waarin naast AI ook andere diensten als cloudopslag en e-mail worden aangeboden. Daarmee biedt Infomaniak een serieus alternatief voor Copilot/Microsoft.

Wees geen onderdeel van het probleem, maar van de oplossing.

Maak meer onderzoek mogelijk op justenough.nl/doe-ook-mee

Just enough

Productwijzer